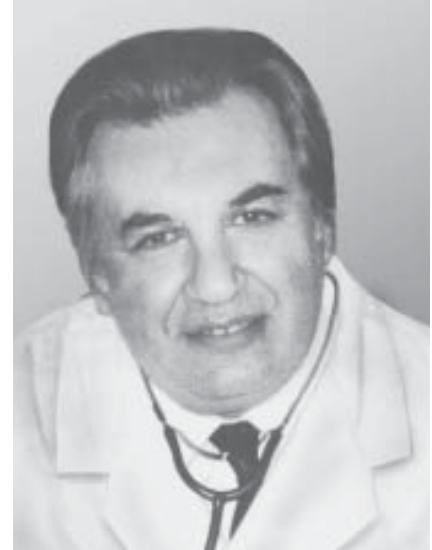

УДК 617(07)(09)

М. Л. Аряєв

**ПАМ'ЯТІ ВЧИТЕЛЯ, ДРУГА,
НАСТАВНИКА**
(до 80-річчя з дня народження
професора Б. Я. Резніка)

Одеський державний медичний університет

Цього року лікарська спільнота України відзначила вісімдесяту річницю з дня народження видатного вченого, громадського діяча, доктора медичних наук, професора, члена-кореспондента Національної академії наук, академіка Академії медичних наук України Бориса Яковича Резніка. Публікуючи цю статтю, матеріали досліджень у галузі педіатрії, ми користуємося також нагодою вмістити кілька фотографій, які увічнюють миттєвості з життя Бориса Яковича. Деякі з них уже знайомі читачам «Одеського медичного журналу», інші друкуються вперше.

Борис Якович народився на Одещині 5 січня 1929 року в родині лікарів. У 1950 році з відзнакою закінчив Одеський медичний інститут. Свою трудову діяльність розпочав на Донеччині, працював дільничним педіатром, а потім організатором і завідувачем відділення у дитячій лікарні міста Кадіївка. У 1957 році Б. Я. Резнік став асистентом, а в 1959 році — завідувачем кафедри дитячих інфекційних хвороб Донецького медичного інституту ім. М. Горького, очолював кафедру педіатрії того ж інституту. У 1957 році молодий вчений захистив кандидатську дисертацію на тему: «Матеріали к характеристике высшей нервной деятельности в восстановительном пе-

риоде полиомиелита у детей», а в 1964 році — докторську дисертацію «Реактогенность и иммунологическая реактивность ассоциированной коклюшно-дифтерийно-столбнячной вакцины при иммунизации детей с различным состоянием здоровья».

Б. Я. Резнік належав до плеяди лікарів, у яких дар клініциста органічно поєднувався з аналітичним розумом вченого, здатного бачити вузлові проблеми педіатрії та обирати перспективні, важливі для охорони здоров'я дітей наукові напрямки.

З 1972 року професійне життя вченого назавжди пов'язане з Одеським державним медичним університетом — він повернувся до alma mater і очолив

кафедру дитячих хвороб педіатричного факультету. Зусиллями Бориса Яковича було створено колектив однодумців, у якому пліч-о-пліч працювали і молоді вчені, й досвідчені науковці. Це стало основою для фундації сучасної одеської педіатричної школи. Наукові пошуки колективу, очолюваного Б. Я. Резніком, зосередилися на найважливіших напрямках сучасної педіатрії, як-от: природжені та спадкові хвороби, проблеми неонатології, пульмонології, питання дитячого харчування, гематології. Великий клінічний досвід і глибокі дослідження з проблем захворювань крові стали підґрунтям для створення монографій «Гематологія дитячого віку з атласом мієлограм» (1975) і «Практична гематологія дитячого віку» (1989). Під керівництвом Б. Я. Резніка було виконано комплекс робіт на молекулярно-клітинному рівні з вивченням процесів біоенергетики та стану клітинних мембран. Це стало основою для створення програми диференційної метаболічної терапії гіпоксичних ста-

нів у дітей (при гострій пневмонії, респіраторному дистрес-синдромі у новонароджених), яка була впроваджена у практику лікувальних закладів і сприяла зниженню дитячої смертності в нашій країні.

Усе професійне життя Бориса Яковича нерозривно пов'язане з лікарською діяльністю. Це був Лікар у найкращих традиціях вітчизняної медицини, його клінічні огляди хворих є неповторними зразками глибокого клінічного мислення, клінічної спостережливості й індивідуального підходу до хворої дитини. У пам'яті тих, кому пощастило слухати лекції професора Б. Я. Резніка, назавжди залишилися спогади про блискучу лекторську майстерність вченого. Його клінічні лекції містили чіткий аналіз клінічної симптоматики та синдромології, вирізнялися неповторним умінням виділяти головні діагностичні ознаки хвороби, захоплювали аудиторію глибиною проблем. Борис Якович мав талант у живій та доступній формі викласти найскладніші питання сучасної медицини.

Широке галузеве, міжгалузеве та міжнародне співробітництво, у тому числі з клінікою Д. Газліні (Генуя, Італія), сприяло розробці молекулярно-генетичних основ діагностики і профілактики природженої і спадкової патології дитячого ві-

ку та створенню системи медико-генетичного консультування в Одесі. Були запропоновані принципово нові методи перинатальної діагностики спадкових захворювань (цистофіброз, гемофілія, фенілкетонурія та ін.); запроваджені моніторинг і комп'ютерна діагностика природжених вад розвитку; удосконалені методи прогнозування народження хворої дитини. Одну з наукових праць з цієї тематики нагороджено срібною медаллю ВДНГ (1991).

Професор Б. Я. Резнік зробив чималий внесок у розв'язання проблеми одного з найбільш розповсюджених спадкових захворювань — цистофіброзу. На основі глибокого вивчення патогенезу цього захворювання було розроблено систему комплексної терапії, що набула визнання на міжнародних конгресах з цистофіброзу (Будапешт, Румунія, 1986; Осло, Норвегія, 1987; Арлінгтон, США, 1990). Розроблені метаболічна терапія цистофіброзу й етапна реабілітація дітей у створеному місцевому санаторії дозволили значно продовжити та покращити життя маленьких пацієнтів. Спільно з Міжнародною інтегрованою асоціацією охорони здоров'я (Велика Британія) виконувалася програма TACIS – Lien (допомога сім'ям дітей, хворих на цистофіброз); проводилася спільна наукова

робота з британськими лікарями з Королівського Бромптонського шпиталю та Європейською спільнотою допомоги дітям з цистофіброзом. За цикл праць з медичної генетики, у тому числі «Спадкові захворювання і природжені вади розвитку в перинатальній практиці», академік АМН Б. Я. Резнік був удостоєний Державної премії України (1997).

Він був одним з ініціаторів та організаторів I міжнародного симпозіуму педіатрів поріднених міст, у якому брали участь вчені з Угорщини, Італії, Фінляндії, Болгарії тощо. Творча наукова співпраця постійно здійснювалася з угорськими, італійськими та японськими колегами. Професор Б. Я. Резнік неодноразово доповідав на міжнародних конгресах і симпозіумах, гідно представляв Україну у багатьох країнах світу.

Борис Якович Резнік — автор понад 300 наукових праць, у тому числі 14 монографій, 2 підручників для студентів медичних вузів, один із них — «Дитячі хвороби» — витримав три видання, а Бориса Яковича як співавтора відзначено Державною премією України (1979).

Великий творчий потенціал, неординарність і глибина мислення в розробці нових наукових напрямів дозволили академіку Б. Я. Резніку стати засновником сучасної одеської педіат-

ричної школи. Він підготував 10 докторів і близько 50 кандидатів медичних наук. Троє учнів Бориса Яковича є завідувачами педіатричних кафедр ОДМУ — член-кореспондент АМН України М. Л. Аряєв, лауреат Державної премії України І. Л. Бабій, заслужений діяч науки і техніки України О. В. Зубаренко.

Б. Я. Резнік велику увагу приділяв громадській діяльності. Був народним депутатом України трьох скликань, членом Правління Української асоціації дитячих лікарів, головою Одеської асоціації педіатрів, членом редакційних колегій багатьох медичних журналів.

Однією з останніх ідей, блискуче втілених у життя, стала організація багатопрофільного міського дитячого лікувально-діагностичного центру, який нині органічно влився у структуру міської дитячої лікарні № 1. Пам'ять Б. Я. Резніка вшановує меморіальна дошка на будинку Центру, який носить його ім'я, йому безмежно вдячні тисячі маленьких пацієнтів та їхні батьки.

Наукові розробки та творчі плани професора Б. Я. Резніка продовжують його учні, гідні свого Вчителя. З 1998 року кафедру очолює член-кореспондент АМН України Микола Леонідович Аряєв, автор більше

300 наукових праць, 20 конкурсних вітчизняних і іноземних дослідних програм і грантів. Під керівництвом М. Л. Аряєва захищені 2 докторські та 20 кандидатських дисертацій. Член-кореспондент АМН України М. Л. Аряєв — експерт ВАК і науковий консультант Фармакологічного центру України, член редакційних колегій кількох медичних журналів.

Колектив кафедри педіатрії № 1 продовжує дослідження з клінічної мембранології. Впроваджена тактика медикаментозної корекції мембранопатологічних процесів за допомогою антиоксидантних і мемб-

ранотропних препаратів при бронхолегеневій патології значно покращила результати терапії. Створено кілька навчальних посібників — «Дитячі хвороби. Неонатальний, малюковий та ранній вік», «Дитячі хвороби. Старший вік», «Основи инфузионной терапії дітей раннього віку» та монографії «Дитяча пульмонологія» і «Муковисцидоз», «Муковисцидоз у дітей».

За грантом МОЗ України та двома грантами ДКНТ України на кафедрі виконувалися дослідження з розробки нових методів профілактики і лікування резус-гемолітичної хвороби новонароджених на основі патофізіологічних закономірностей резус-конфлікту та стану фетоплацентарної системи (перинатальне призначення анти-D-імуноглобуліну з урахуванням величини фетоплацентарної трансфузії; антенатальна терапія резус-конфлікту); удосконалення протоколів постнатального ведення резус-гемолітичної хвороби з використанням методів гіпербаричної оксигенації та ентеросорбції. Досвід роботи узагальнено у монографіях «Гемолітична хвороба новонароджених», «Діагностика та лікування гемолітичної хвороби плода та новонародженого».

Спільно з кафедрою акушерства і гінекології (завідувач —

академік АМН України В. М. Запорожан) у Південному регіоні України була впроваджена програма перинатальної медицини, спрямована на зниження материнської та неонатальної смертності, виконано програму удосконалення первинної реанімації новонароджених, два проекти TACIS – Lien; USAID – США, АІНА.

Результати наукової програми кафедри «Розробка стратегії профілактики синдрому раптової смерті у дітей (СРСД) в Україні на моделі Одеського регіону» за конкурсним фінансуванням МОЗ України і за підтримки міжнародними проектами ECAS, ICCPS дозволили запропонувати стратегію профілактики СРСД в Україні.

Новаторськими стали розробки з профілактики та лікування гіпоксично-ішемічних уражень ЦНС на основі призначення новонародженим алопуринолу й індометацину; з профілактики внутрішньошлуноч-

кових крововиливів із застосуванням фенобарбіталу та дицинону; терапії затримки внутрішньоутробного розвитку плода з допомогою препаратів метаболічної дії. У процесі виконання міжнародних програм (проект "MATRA", уряд Нідерландів) розроблені регіональна модель первинної медико-санітарної допомоги дітям і концепція протистояння жорсткому поводженню з дітьми. У співробітництві з іноземними фахівцями видано монографії «Терапевтический союз врача и пациента» і «Охорона здоров'я матері та дитини в практиці сімейного лікаря». Під керівництвом М. Л. Аряєва створено 5 підручників, у тому числі «Перинатологія» і «Біоетика» українською, російською та англійською мовами, 15 навчальних посібників і 20 монографій.

Колектив кафедри педіатрії продовжує працювати за грантами МОЗ України за підтримки UNISEF, АІНА з профілакти-

ки вертикальної трансмісії ВІЛ від матері до дитини. Вперше в Україні було доведено зниження частоти трансмісії ВІЛ-інфекції від матері до дитини за допомогою невірапіну. Результатом циклу досліджень у галузі перинатології та неонатології стали видання підручника «Неонатологія» (українською та російською мовами), фундаментальна монографія «ВІЧ-інфекція і СПИД», «Практична перинатологія», «Догляд за дітьми з ВІЛ-інфекцією», «Попередження трансмісії ВІЛ-інфекції від матері до дитини», «Спадкові захворювання та вроджені вади розвитку в перинатології», «Хронічні розлади живлення плода, новонароджених та дітей раннього віку».

Колектив кафедри педіатрії Одеського державного медичного університету зберігає та примножує кращі традиції одеської педіатричної школи, біля витоків якої стояв академік Борис Якович Резнік.

*Передплачуйте
і читайте*

ОДЕСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Передплата приймається у будь-якому передплатному пункті
Передплатний індекс 48717

У випусках журналу:

- ◆ Теорія і експеримент
- ◆ Клінічна практика
- ◆ Профілактика, реабілітація, валеологія
- ◆ Новітні технології
- ◆ Огляди, рецензії, дискусії

